

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาความตึงเครียดทางชาติพันธุ์ (Ethnic Tension) ได้สร้างความยุ่งยากและแผ่ขยายผลอย่างกว้างขวางตลอดมาตั้งแต่อดีต ทั้งยังมีอิทธิพลต่อวิถีทางการเมืองของหลาย ๆ ประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนา (สมพงษ์ ปานกล้า, 2541 : 1) Samuel P. Huntington ได้กล่าวว่า ความขัดแย้งในโลกปัจจุบันจะไม่เกิดจากอุดมการณ์ทางการเมืองหรือเศรษฐกิจหรือการเมือง การแบ่งแยกในหมู่สมาชิกประชาคมโลก แต่สาเหตุหลักของความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศ จะเกิดขึ้นระหว่างชาติและกลุ่มวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การปะทะกันทางอารยธรรมจะมีอำนาจเหนือการเมืองระหว่างประเทศ ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมจะเป็นตัวชี้วัดความขัดแย้งในอนาคต และความขัดแย้งทางอารยธรรมจะเป็นปรากฏการณ์ล่าสุดในพัฒนาการของความขัดแย้งในปัจจุบัน (สุรพงษ์ บุรุษพัฒน์, 2536 : 1-9) ดังจะเห็นได้จากกรณีความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั่วโลกในขณะนี้ ไม่ว่าจะเป็นกรณีปัญหาชาวเชิร์ชในยูโกสลาเวีย ปัญหาในกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง หรือปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในติมอร์ตะวันออกระหว่างชาวมุสลิมกับชาวคริสต์ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมาจากสาเหตุความแตกต่างกันทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะศาสนาทั้งสิ้น

สำหรับประเทศไทยนั้น ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากสาเหตุดังกล่าวข้างต้นนั้น กรณีปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นตัวอย่างที่นักวิชาการต่างนำมาเป็นกรณีศึกษากันมากมาย ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันประกอบด้วย จังหวัดยะลา ปัตตานีและนราธิวาส เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากจังหวัดอื่น ๆ ในราชอาณาจักรไทยหลายประการ ทั้งด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ตลอดจนสังคมและวัฒนธรรม กล่าวคือ ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิม ลักษณะที่แตกต่างออกไปเช่นนี้ ทำให้เกิดความเฉพาะที่แตกต่างจากประชากรส่วนใหญ่ในประเทศ 2 ประการ คือ ลักษณะของประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามและการเป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศ ลักษณะ 2 ประการดังกล่าวนี้ ประกอบกับความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ผูกพันใกล้ชิดกับมาเลเซียมาก ยังผลให้เกิดปัญหาในทางการเมืองการปกครองของประเทศมาตลอด อาทิ ปัญหาขบวนการแบ่งแยกดินแดน ซึ่งแยกออกเป็นหลายกลุ่ม ขบวนการเหล่านี้นอกจากปฏิบัติการก่อความไม่สงบโดยตรง เช่น เรียกค่าคุ้มครอง

ลอบวางระเบิดเส้นทางคมนาคมแล้ว ยังอุบายปลุกระดมเพื่อนร่วมศาสนา โดยนำความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม มาเป็นเครื่องชักจูงให้ชาวไทยมุสลิมมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อรัฐบาล สร้างความแตกแยกในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาความมั่นคงของประเทศ (จิรวุฒิ อนุสรณ์นการ, 2536 : 1) สภาพความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ได้สรุปสภาพปัญหาและแนวโน้มของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย

1. ปัญหาการพัฒนาที่ล่าช้า ด้วยศักยภาพพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีอยู่ ยังไม่ได้รับการเสริมสร้างให้ถึงระดับที่เอื้ออำนวยต่อการลงทุน และการพัฒนาเศรษฐกิจขนาดใหญ่ในพื้นที่ และขาดปัจจัยที่เอื้ออำนวย เช่น โครงสร้างพื้นฐาน เส้นทางคมนาคม การบริการของรัฐที่มีประสิทธิภาพ ส่วนใหญ่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีสภาพยากจนและมีความเป็นอยู่ที่ไม่ดีเท่าที่ควร

2. ปัญหาความไม่สงบเรียบร้อย การใช้ความรุนแรงจะยังคงมีอยู่ต่อไปตราบใดที่แนวทางสันติหรือแนวทางการเมืองยังไม่มีน้ำหนักเพียงพอ อีกทั้งสภาพทางสังคมจิตวิทยายังไม่เปลี่ยนแปลงในระดับที่เพียงพอให้สังคมใช้เหตุผลในการแก้ปัญหามากขึ้น เมื่อมีปัญหาขัดแย้งหรือเกิดเงื่อนไขในสังคม ที่อาจเกิดจากการสร้างสถานการณ์ของผู้ไม่หวังดี ก็จะเกิดปฏิกิริยาถูกโซ่ขยายตัวไปสู่ความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ

3. ปัญหาด้านสังคมจิตวิทยา ซึ่งเป็นปัญหาละเอียดอ่อนมีพื้นฐานมาจากความไม่เข้าใจ ความหวาดระแวง ความรู้สึกต่ออำนาจรัฐในทางลบที่สะสมมานาน รวมทั้งความรู้สึกแตกต่างด้านศาสนาและวัฒนธรรม ความรู้สึกเหล่านี้เป็นความรู้สึกที่ฝังใจมานานและจะเพิ่มมากขึ้น เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งในทางสังคมในการดำเนินการแก้ไขปัญหา (ผู้จัดการรายวัน, 8 สิงหาคม 2537, หน้า 6)

รัฐบาลทุกสมัย ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการปกครองของชาวไทยมุสลิมดังกล่าว จึงได้กำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาอยู่ตลอด ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายสำคัญตามนโยบายแห่งรัฐธรรมนูญ คือ ความเป็นปึกแผ่นและความเป็นเอกภาพของประเทศ (ปิยนาด บุนนาค, 2534 : 5) ทำให้ในปัจจุบัน ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็ยังถือได้ว่าได้ลดความรุนแรงลงเป็นอย่างมากเมื่อเทียบกับอดีต โดยเฉพาะแนวความคิดการแบ่งแยกดินแดน การต่อสู้ด้วยอาวุธของกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งไม่สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกซึ่งต้องการสันติภาพ (การแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี) นอกจากนั้นนโยบายทางสังคมของรัฐและนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น (ศอ.บต., 2540) ชาวไทยมุสลิมในพื้นที่มีเงื่อนไขเอื้ออำนวยต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองมากขึ้น จนหลายคนประสบความสำเร็จ มีโอกาสดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่สำคัญในรัฐบาล เช่น สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐมนตรี นอกจากนี้แล้วรัฐบาลยังให้สิทธิพิเศษต่าง ๆ ในการเข้า

ศึกษาต่อระดับต่าง ๆ รวมถึงการเข้ารับราชการแก่ชาวไทยมุสลิมอย่างมากด้วย ทำให้สิทธิและโอกาสของชาวไทยมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีเท่าเทียมกับชาวไทยโดยทั่วไป

อย่างไรก็ตาม ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบันนั้นยังไม่สงบอย่างแท้จริงไม่ ยังมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นอยู่ เช่น การลอบวางเพลิงสถานที่ราชการ การข่มขู่ผู้รับเหมา หรือการทำร้ายข้าราชการที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีปรากฏให้เห็นอยู่ จากสถิติการก่อการร้ายตลอด 10 เดือน (17 ตุลาคม 2541 – 31 กรกฎาคม 2542) มีทั้งสิ้น 50 ครั้ง แยกเป็นจังหวัดปัตตานีและยะลา จังหวัดละ 11 ครั้งและจังหวัดนราธิวาส 28 ครั้ง (ไทยรัฐ, 1 สิงหาคม 2542, หน้า 5)

นันทวรรณ ภู่ว่าง (2521) มีความเห็นว่าจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า เงื่อนไขของความไม่ เป็นธรรมชาติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีแนวโน้มลดลงมาก แต่เงื่อนไขทางสังคมจิตวิทยา โดยเฉพาะความไม่ไว้วางใจ และความหวาดระแวงของกลุ่มชนต่างวัฒนธรรมต่อกลไกของรัฐยังคงดำรงอยู่ กลายเป็นเงื่อนไขหลักที่อาจก่อให้เกิดช่องว่าง นำไปสู่ปัญหาความไม่สงบในรูปแบบต่าง ๆ ต่อไปนี้

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ระบบการเมืองใดก็ตามจะดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อคนส่วนใหญ่ในชุมชนนั้นให้การสนับสนุนและมีพฤติกรรมทางการเมืองในทางที่จรรโลงรักษาระบบการเมืองนั้นไว้ ในทางตรงกันข้าม หากประชาชนในชุมชนการเมืองส่วนใหญ่ไม่มีความไว้วางใจทางการเมือง หรือมีความรู้สึกแปลกแยกจากสังคมการเมืองไม่ให้การสนับสนุนระบบการเมือง เสถียรภาพของระบบการเมืองนั้นก็ไม่าจะมีขึ้นได้ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนที่ไม่สนับสนุนระบบการเมืองนั้นนอกจากจะไม่ให้ความร่วมมือกับการดำเนินงานของระบบแล้ว อาจมีบางส่วนที่ต่อต้านหรือขัดขวางการดำเนินงานของระบบด้วยวิธีการต่าง ๆ (โกสิทธิ์ สว่างโรจน์, 2530 : 4)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษา “ความไว้วางใจทางการเมืองของชาวไทยมุสลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส”

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาถึงลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 2) เพื่อศึกษาถึงระดับความไว้วางใจทางการเมืองของชาวไทยมุสลิม ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อระบบการเมือง ได้แก่ ประชาคมการเมือง ระบบการเมืองการปกครอง และผู้มีอำนาจทางการเมือง
- 3) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน ตลอดจนถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เป็นตัวแปรทางสังคมและเศรษฐกิจของประชาชน กับระดับความไว้วางใจทางการเมือง

- 4) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติงาน และเป็นข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.3 สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “ความไว้วางใจทางการเมืองของชาวไทยมุสลิม อำเภอกระแจะ จังหวัดนราธิวาส” นี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานในการวิจัย คือ

ปัจจัยที่มีผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองต่ำของชาวไทยมุสลิมคือ นโยบายของรัฐบาล การดำเนินงานของรัฐบาล และปฏิกิริยาของรัฐที่มีต่อข้อเรียกร้องต่าง ๆ ในระบบการเมือง นอกจากนี้แล้ว ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของชาวไทยมุสลิม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา สถานที่เรียน (ปอเนาะ, โรงเรียนรัฐบาล) รายได้ การมีหรือไม่มีตำแหน่ง ตำแหน่งในหมู่บ้าน (ถ้ามี) และการติดตามข่าวสารทางการเมือง มีผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองด้วย

1.4 คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

- จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในที่นี้หมายถึง จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส
- ชาวไทยมุสลิม ในที่นี้หมายถึง ชาวไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่นับถือศาสนาอิสลาม
- โรงเรียนปอเนาะ ขจัดภัย บรูษพัฒนา (2519 : 2-3) ให้ความหมายว่า หมายถึง สถานที่ให้การศึกษาและอบรมเกี่ยวกับศาสนาอิสลามและวิชาอื่น ๆ ที่กำหนดไว้ โดยไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมใด ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ชาวมุสลิมมีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติศาสนกิจ และการปฏิบัติกิจประจำวัน ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมตามประเพณีและตามหลักของศาสนาอิสลาม
- ความไว้วางใจทางการเมือง หมายถึง ความไว้วางใจทางการเมืองต่อระบบการเมือง ประกอบด้วย ผู้มีอำนาจทางการเมือง ระบบการเมืองการปกครอง และประชาคมการเมือง
- ผู้มีอำนาจทางการเมือง หมายถึง บุคคลหรือคณะบุคคลที่เข้ามาบริหารประเทศ เช่น รัฐบาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้พิพากษา ตลอดจนข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานส่วนท้องถิ่น คณะผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่นทุกระดับ
- ระบบการเมืองการปกครอง หมายถึง รูปแบบและกติกา (rules of the game) ของสังคม ได้แก่ กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ของรัฐ รัฐธรรมนูญ การเลือกตั้ง กระบวนการยุติธรรม สิทธิและเสรีภาพทางการเมือง เป็นต้น

- ประชาคมการเมือง หมายถึง ประชาชนทั่วไปที่อยู่ในประเทศ และในพื้นที่ โดยไม่แบ่งแยกชนชั้นและศาสนา

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมา ลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนถึงนโยบายของรัฐบาลที่มีต่อชาวไทยมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 2) ทำให้ทราบถึงระดับความไว้วางใจทางการเมืองต่อระบบการเมือง ของชาวไทยมุสลิม ในพื้นที่อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส
- 3) ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความไว้วางใจทางการเมือง และความสัมพันธ์ของตัวแปรทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวไทยมุสลิม ต่อความไว้วางใจทางการเมือง
- 4) ทำให้ได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ในพื้นที่ของผู้วิจัย และเป็นข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติตามนโยบายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่อไป